

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

... فمن عرف فاطمة حق معرفتها فقد ادرك ليلة القدر

هر کس به شناخت حقیقی فاطمه علیها السلام دست یابد، بی گمان شب قدر را درک کرده است.

بحار الانوار، ج ۳۴، ص ۵۶

قالت فاطمة:

مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ أَهْبَطَ اللَّهُ عَرْوَجَهُ إِلَيْهِ أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ

کسی که عبادت های خالصانه ی خود را به سوی خدا فرستد، پروردگار بزرگ، برترین مصلحت او را

کتاب بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۹۴۲

به سویش فرو خواهد فرستاد.

فاطمه بازگرفته شده از اینکه خلق حقیقت والای او را بشناسند.

نام فاطمه از سوی خداوند برای وجود مطهر فاطمه دخت گرامی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برگزیده شده

است. در روایتی می خوانیم: فاطمه را فاطمه گفتند: چرا که خلق از شناخت او بازگرفته شده اند.

حقیقت او چنان والا و در اوج است که خلق نمی تواند گنه او را بیابند و او را آن گونه که هست،

بشناسند.

بحار الانوار، ج ۳۴، ص ۵۶، ح ۵۸.

در جهت شناخت وجود مبارک حضرت صدیقه طاهره علیها السلام به این پرسش می پردازیم. اسباب و

عللی که حضرت زهرا علیها السلام را به مقام والای نزول فرشته، نزول مصحف و الهام الهی رسانید چه بود؟

## مقدمه



همه انسان ها در طول زندگی فردی و اجتماعی خود تلاش می کنند تا به کمال و سعادت که مطلوب

و نیاز سرشتی و فطری انسانی است برسند. و عقلاء در راه رسیدن به مطلوب و هدف، تلاش و

جدیت بسیاری می نمایند. اگر هدف در راستای سعادت و کمال ابدی و جاودانگی باشد مسلم

است عزم، اراده، توجه مستمر، تلاش، جدیت، انگیزه و تحمل مشقت ها جزء جدایی ناپذیر مسیر

به شمار می آید و تا حصول نتیجه ادامه می یابد همان گونه که در سیره اولیاء و انبیاء الهی به

فراوان شاهد آن هستیم.



## اسباب و علل منتج به مقام والای الهی حضرت زهرا علیها السلام

### اصالت خانوادگی

ایشان از پدر و مادری بزرگ متولد شده‌اند. پدر ایشان، رسول خدا صلی الله علیه و آله است. از نظر حسب و نسب و رفتارهای فردی و اجتماعی، انجام تکالیف و فرمان‌های الهی بی نظیرند. حضرت در تمام طول عمر مبارک خویش لحظه‌ای را به غفلت سپری نکردند و در انجام تکالیف و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی سخت‌ترین کارها را شخصاً انجام می‌دادند، در نبردها در قلب لشکر می‌جنگیدند و سربازان سپاه اسلام را فرماندهی می‌کردند.

مادر ایشان حضرت خدیجه کبری علیها السلام دارای مقام‌های والایی هستند، یکی از مقام‌های این بانوی مکرم که در کتاب صحیح بخاری که معتبرترین کتاب اهل سنت است در حدیثی نقل شده مبنی بر این که حضرت جبرئیل بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نازل نشد مگر اینکه می‌گفت: سلام خدا را بر خدیجه می‌رسانم؛ یعنی حضرت خدیجه علیها السلام در پیشگاه الهی مقامی بس والا دارد... و اگر بخواهیم نام حضرت خدیجه را به زبان بیاوریم باید از عنوان «سلام الله علیها» استفاده کنیم همانطور که نام ائمه را با عنوان «علیه السلام» استفاده می‌کنیم.

حضرت خدیجه علیها السلام تمام ثروتش را در راه خدا در اختیار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قرار داد و اولین زن مومن به دین اسلام می‌باشد و از لحظه ازدواج تا لحظه رحلتش تنهایی و اذیت و زخم زبان زنان قریش را به جان خرید و شکایت نکرد، او بزرگترین حامی دین و پیامبر خدا بود.

حضرت خدیجه علیها السلام بانویست که در تمام طول عمر درخواست شخصی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نکرد و این مطلب را در لحظات وداع و وصیت به همسر و دخترش بیان می‌کند.

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین عابدی، سال ۶۹.

اصالت و شرافت خانوادگی حضرت زهرا علیها السلام بی نظیر است و یکی از بزرگترین سرمایه‌های رشد و تعالی معنوی حضرت زهرا علیها السلام به شمار می‌رود.

### طهارت و پاکی در رشد و تربیت

حضرت زهرا علیها السلام در سخت‌ترین شرایط با تمام مشکلات موجود در زندگی پرفراز و نشیب و طاقت فرسای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و با تمام مسئولیت‌ها و مأموریت‌های الهی پدر بزرگوارشان با طهارت و پاکی بزرگ شدند. عمر مبارک حضرت زهرا علیها السلام تقارن تقریبی با نزول قرآن کریم دارد و عمر مبارکشان با رحلت رسول گرامی اسلام و خاتمه وحی با فاصله کوتاهی پایان می‌یابد. او دوران سخت صدر

اسلام را همپای پدر و مادر در شعب ابوطالب و در زیر فشارهای مشرکان مکه سپری می سازد. حضرت لحظه ای غفلت از اوامر الهی نمی کند و مطیع محض کلام الهی و رسول خدا هستند. و در حالی با طهارت و پاکی رشد می کنند که در مکه، منزلشان دیوار به دیوار منزل اصلی ترین دشمن رسول خدا ﷺ بوده است. حضرت زهرا عليها السلام می توانستند مانند فرزندان و خانواده سایر پیامبران که در قرآن کریم داستان نافرمانی شان بیان شده است به اراده و تصمیم خود عمل کنند ولی به شهادت تاریخ ایشان تسلیم محض خدا و رسولش بودند.

## عمل به دستورات رسول اکرم در مسائل فردی

### الف) تبعیت در کلام و گفتار:

عائشه که از نزدیکان فاطمه بود می گوید: هیچکس را صادق تر از فاطمه نیافتم به جز پدرش.

الغدیرج ۲ ص ۲۱۳ به نقل از حلیه الاولیاء، الاستیعاب، تقریب الاسانید، مجمع الزوائد و ذخائر العقبی

این اعتراف نشان از تبعیت محض است.

### ب) تبعیت در فعل و عمل:

حضرت زهرا ساده زیستی را از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آموخته بود و پند پیامبر همیشه آویزه ی گوش او بود که:

زهرا، دخترم مبادا به اینکه مردم می گویند: دختر رسول الله است مغرور شوی

لا یغرنک الناس أن یقولوا بنت محمد و علیک لباس الجبیره بحار الأنوار، ج ۳۴، ص ۶۲، ح ۲۸

و باز این حکمت را او از پیامبر شنیده بود که فرمود: خداوند دنیا را برای محمد و آل محمد خواسته است.

بحار الأنوار، ج ۳۴، ص ۶۸ و ص ۲۰

و زمانی که احساس کرد پدر گرامیشان از آویختن پرده و داشتن دستبند و سینه ریز گویا ناراحت شده است همه را برای پدر فرستاد و به فرستاده گفت:

به پدرم بگو: این ها را در راه خدا هزینه کن.

بحار الأنوار، ج ۳۴، ص ۵۲، ح ۵۲

## عمل به دستور پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در همسرداری

در موردی که امام علی با خبر شدند در خانه هیچ خوراکی وجود ندارد به حضرت زهرا فرمودند: پس چرا با خبرم نساختی؟ حضرت زهرا عليها السلام گفت: پدرم مرا از این که از شما چیزی بخواهم باز داشته است فرموده است: تو چیزی درخواست مکن. و به آنچه پسر عمویت به دلخواه می آورد بسنده کن.

بحار الأنوار، ج ۱۴، ص ۱۹۷، ح ۴

و در روایتی دیگر آمده است حضرت زهرا عليها السلام به همسرش گفت: من از خداوند شرم دارم که

درخواستی خارج از توان شما داشته باشیم.

بحارالأنوار، ج ۳۴، ص ۹۵، ح ۵۱

### ادب در گفتار و همدلی و غمخواری در زندگی مشترک

حضرت زهرا علیها السلام در گفتگو با امام علی علیه السلام چنین سوگند یاد می کند: سوگند به خدایی که حق تورا بزرگ داشته است .

بحارالأنوار، ج ۴۱، ص ۷۹۱، ح ۴

و از همدلی خویش چنین پرده برمی گیرد: جانم فدای تو باد و هستی ام سپر هستی تو باد ای ابوالحسن در خوبی ها همراه توام و در سختی ها نیز در کنار تو هستم .  
نهج الحیة: ص ۷۴۱، ح ۷۵  
زهرا همسر بزرگترین سردار اسلام بود که در حدود هفتاد و چند غزوه و سربیه شرکت داشت و همیشه میدان دار جنگ و جهاد با دشمنان اسلام بود .

حضرت زهرا علیها السلام در زندگی مشترک و در خانه امام علی نه تنها به وظایف اصلی خود می پرداخت بلکه در انجام تکالیف نمونه بود او بزرگترین حامی دین و بزرگترین یاور و همراه همسر برای انجام تکالیف الهی بود . در جنگ احد و خندق به همراه تعدادی از زنان مدینه برای پرستاری از مجروحان که همسران و فرزندان خودشان بودند به نزدیکی میدان نبرد رفت و به بستن زخم های رسول خدا و همسرش پرداخت .

حضرت زمانی همسر امام علی علیه السلام شد که امام علی علیه السلام ثروتی نداشت و حتی خانه ای که در آن ساکن شدند را پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای ایشان تهیه کرد حضرت در طول این زندگی هرگز گلایه ای نکرد و بارها رضایت و خوشنودی خویش را از همسرش ابراز کرد .

حضرت سال ها تنها خدمتگزار خانه بود و آن زمان که از پیامبر کنیز در خواست کردند تا در کارهای خانه به ایشان کمک کند پیامبر به جای دادن کنیزتسیحات (تسیحاتی که هم اکنون به تسیحات حضرت زهرا معروف است) را به او آموخت و به او فرمود: به دو دلیل هم اکنون کنیز در اختیار تو نمی گذارم:

۱. وجود مستمندان و مسلمانان گرفتار در مسجد (چهارصد نفر که همه گرسنه و برهنه اند).

۲. می ترسم اگر به کارهای خانه شخصاً نپردازی به پاداش مطلوب نرسی و نیز در ادای حق شوهرت

کوتاهی کرده باشی و در حقیقت در برابر او مقصر قلمداد شوی .

بحارالأنوار، ج ۳۴، ص ۵۸، ح ۸

صلی الله علیه و آله

## نتایج انجام دستورات رسول خدا



### الف: حضرت زهرا به روایت همسر

امیرمؤمنان به مردی از قبیله ی بنی سعد فرمود: آیا از زندگیمان و از فاطمه برایت نقل کنم؟ سپس گفتند: فاطمه زهرا هنگامی که در خانه ی من بود با این که در میان خانواده ی خود محبوبترین فرد

به شمار می رفت اما در خانه من آنقدر با مشك آب كشید كه سینه اش آزرده شد و آنقدر با آسیا آرد كرد تا آنكه دستانش تاول زد ( و یا پوست دستش كلفت شد) و به نظافت خانه آنقدر پرداخت كه لباس هایش خاك آلود شد و آنقدر به زیر اجاق غذا آتش افروخت تا آنكه لباس هایش چركین گردید و برای پرداختن به كارهای خانه رنج های بسیار متحمل شد. بحارالانوار، ج ۳۴، ص ۲۸، ح ۵

### ب: مناقب حضرت زهرا از زبان پیامبر اکرم ﷺ وسلم وائمه علیهم السلام

#### محبت فاطمه

پیامبر فرمود: کسی كه دخترم فاطمه را دوست بدارد در بهشت با من است، و کسی كه او را دشمن بدارد در آتش جهنم است. محبت فاطمه در صد مورد فایده دارد كه آسان ترین آن موارد هنگام مرگ و در قبر و کنار میزان اعمال و در قیامت و در صراط و هنگام حساب است. کسی كه دخترم فاطمه از او راضی باشد من از او راضی هستم، و کسی كه من از او راضی باشم خدا از او راضی است، و کسی كه فاطمه بر او غضبناك باشد من بر او غضب می كنم، و کسی كه من بر او غضب كنم خداوند بر او غضب می كند. وای به حال کسی كه به فاطمه و ذریه و شیعیانش ستم كند. بحارالانوار، ج ۷۲، ص ۶۱۱- ایضاح دفتائن النواصب ح ۹۴.

#### ایمان فاطمه

درباره ایمان و عظمت ایمان آن حضرت به چند حدیث اشاره می كنیم.

حضرت رسول فرمود:

إِنَّ ابْنَتِي فَاطِمَةَ، مَلَائِكَةُ قَلْبِهَا وَجَوَارِحِهَا إِيْمَانًا وَيَقِينًا.

به درستی كه دخترم فاطمه، خداوند دل او و اعضای او را از ایمان و یقین پر كرد.

بحارالانوار، ج ۳۴، ص ۹۲ ح ۴۳-۴۴ ح ۴۴، مناقب، ج ۳ ص ۷۳۳، عوالم، ج ۱۱ ص ۵۰۲-۶۰۲ ح ۲

در «خرابج» از ابوذر روایت شده است كه فرمود: رسول خدا مرا در طلب علی فرستاد و من به خانه ی آن حضرت رفتم و صدا زدم. کسی جواب نداد و در آنجا آسیابی دیدم آرد می كرد و کسی در کنار آن نبود. بار دوم صدا زدم، علی از خانه بیرون آمد و باهم به خدمت رسول آمدم. رسول خدا، گوش داد و علی چیزی گفت كه نفهمیدم.

عرض كردم: یا رسول الله، تعجب كردم از آسیابی كه در خانه ی علی عليه السلام دور می زد و آرد می كرد و کسی کنارش نبود!!

حضرت رسول فرمود:

إِنَّ ابْنَتِي فَاطِمَةَ مَلَائِكَةُ قَلْبِهَا وَجَوَارِحِهَا إِيْمَانًا وَيَقِينًا، وَإِنَّ اللَّهَ عَلِمَ ضَعْفَهَا فَأَعَانَهَا عَلِيٌّ دَهْرَهَا

و کفاها، اما علمت أن لله ملائكة موكلين بمعونته آل محمد صلی الله علیه و آله.

به درستی که دخترم فاطمه، خداوند دل او را از ایمان و یقین پرکرد. بحارالانوار، ج ۴۳ ص ۹۲  
و از سلمان هم نزدیک به همین مضمون روایت شده است. و حضرت رسول علت ظهور این خرق  
عادت (معجزه) را ایمان آن معصومه بیان کرده است. مناقب ج ۳، ص ۷۳۳

## عبادات فاطمه

روایاتی درباره ی عبادت حضرت زهرا که اوج ویژگی حضرت را نشان می دهد .

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

دخترم فاطمه بهترین بانوی گذشته و آینده است. وقتی که در محراب مشغول عبادت می شود،  
هفتاد هزار از فرشتگان مقرب الهی به او سلام می دهند و می گویند: ای فاطمه! خدا تو را برگزید و  
پاکیزه نمود و بر جمیع زنان عالم برتری داد.

امام حسن مجتبی علیه السلام گوید:

دیدم مادرم حضرت فاطمه ی زهرا در شب جمعه در محراب عبادت ایستاد و تا هنگام صبح نماز  
می گزارد و در حال رکوع و سجود بود و می شنیدم که برای مردان و زنان مؤمن با ذکر نام بسیار دعا  
می کند. ولی برای خود چیزی نمی خواهد. به مادرم گفتم: چرا مادر برای خود دعا نمی کنی؟ آنگونه  
که برای دیگران دعا کردی؟ مادرم فرمود: پسر من، نخست همسایه سپس اهل خانه، دیگران را بر  
خودمان مقدم می دارم. بحارالانوار، ج ۳۴، ص ۱۸، ح ۳، به نقل از علل الشرایع

امام باقر فرمود:

پیامبر صلی الله علیه و آله، سلمان را به نزد فاطمه فرستاد سلمان گوید: در آستانه ی در خانه ی حضرت ایستادم  
تا سلام کنم شنیدم صدای قرآن فاطمه را که از داخل خانه می آمد و دیدم که آسیاب در حیاط خانه  
می چرخد و کسی نزد آن نبود. مناقب این شهر آشوب، ج ۳، ص ۲۲۷

در روایت است پیامبر فرمود:

هر زمان که زهرا در محراب عبادت به پیشگاه خداوند جل جلاله می ایستد نور زهرا علیه السلام برای  
فرشتگان آسمان می تابد آن گونه که نور ستارگان برای زمینیان روشن است و خداوند عزوجل به  
فرشتگان خطاب می کند: ای فرشتگان من، بنگرید به سرور کنیزانم زهرا، چگونه در پیشگاه من  
ایستاده و بند بند اعضایش از ترس من می لرزد و با جان و دل به عبادت من روی آورده است.  
گواه می گیرم شما را که پیروان زهرا را از آتش در امان دارم. أمالی صدوق، مجلس ۴۲، ص ۱۰۰

عالم جلیل القدر ابن فهد حلی در کتاب عده الداعی می نویسد: حضرت زهرا از ترس خدا در نماز تند نفس می زند.

عده الداعی، باب ۴، ص ۱۳۹

حسن بصیری گفته است: در این امت عابد تر از فاطمه نیست آنقدر به نماز ایستاد تا پاهایش ورم کرد.

بحار الانوار، ج ۳۴، ص ۴۸، ح ۷۰

از امام باقر علیه السلام روایت شده است:

از جهت حمد و ذکر، خدا با چیزی بهتر از تسبیح حضرت فاطمه زهرا علیها السلام عبادت نشده است. اگر عملی

بتر از آن بود، پیامبر خدا آن را به زهرا علیها السلام عطا می کرد. وسائل الشیعه، ج ۴، ابواب تعقیب، باب ۹، ص ۴۲۰، ح ۱

## فلسفه دستورات الهی در کلام حضرت زهرا علیها السلام



- ۱- نماز را موجب تنزیه و پاکی شما از (آلودگی) تکبر،
- ۲- روزه را موجب پایداری اخلاص، حج را باعث استواری دین
- ۳- اطاعت و پیروی از ما را باعث نظم و آسایش ملت،
- ۴- حج را باعث استواری دین
- ۵- صبر و پایداری را کمکی بر استحقاق و شایستگی پاداش
- ۶- امر به معروف را به مصلحت عامه مردم
- ۷- نیکی به پدر و مادر را سپری از خشم پروردگار
- ۸- پیوند و پیوستگی با ارحام و خویشاوندان را موجب کثرت جمعیت
- ۹- قصاص را موجب جلوگیری از خونریزیها
- ۱۰- نهی از آشامیدن شراب را به خاطر پاک بودن از پلیدی

### منابع:

۱. سیمای حضرت فاطمه در قرآن کریم، مرحوم میرزا عبدالحسین قدسی خوشنویس
۲. پرتوی از مکتب زهرا، غلامعلی عباسی فردویی
۳. زخم خورشید، مهدی حسینیان قمی
۴. در مکتب فاطمه، علی قائمی
۵. زندگانی حضرت زهرا س ترجمه ج ۳۴ بحار الانوار
۶. سخنرانی آیت الله جوادی آملی
۷. سخنرانی حجت الاسلام عابدی
۸. سایت ویکی شیعه
۹. سایت عصر شیعه



## احکام

**آیا نماز خواندن بر سجاده‌های که شکل‌هایی روی آن رسم شده و یا بر مهری که دارای نقش است، کراهت دارد؟**

به خودی خود اشکال ندارد، ولی اگر به گونه‌ای باشد که بهانه به دست کسانی دهد که تهمت به شیعه می‌زنند، تولید آن و نماز خواندن بر آن جایز نیست. و همچنین اگر موجب حواس پرتی و از بین رفتن حضور قلب در نماز شود، کراهت دارد.

**اگر مکان نمازگزار پاک نباشد ولی محل سجده پاک باشد، آیا نماز صحیح است؟**

اگر نجاست مکان نمازگزار به لباس یا بدن وی سرایت نکند و محل سجده هم پاک باشد، نماز در آن مکان اشکال ندارد.



## مسابقه

چند مورد از ویژگی‌های رفتاری حضرت زهرا علیها السلام که در این ویژه‌نامه ذکر نشده است را بیان نمایید.